

ХАРОЛД Р. ДАНИЪЛС
ТРИ НАЧИНА ЗА ОБИР НА
БАНКА

Превод от английски: Цвета Карагъзова, 1987

chitanka.info

Ръкописът беше старателно написан на машина. Придружаващото го писмо, сякаш съставено почти дума по дума по материали от рубриката „Стани автор“, беше пълно с клишета като „Изпратено за публикуване съгласно обичайните ви условия“. Мис Едуина Мартин, заместник завеждащ редакция „Криминални и детективски разкази“, го прочете първа. Две неща привлякоха вниманието ѝ. Едното беше заглавието — „Три начина за обир на банка. Метод 1“. Другото беше името на автора — Нейтън Уейт. На мис Мартин бяха известни почти всички професионални писатели на криминална художествена литература в Съединените щати, беше работила с повечето от тях, но не беше срещала подобно име.

В придружаващото писмо наистина липсваше обичайното за младите и самоуверени автори многословие, затова пък един параграф някъде към средата на текста ѝ направи особено впечатление. „Може да промените заглавието на разказа, тъй като това, което върши Ролингс, съвсем не е обир. Дори по всяка вероятност е напълно в рамките на закона. В момента работя върху друг разказ — «Три начина за обир на банка. Метод 2». Ще ви го изпратя веднага щом го препиша. Почти сигурно е, че Метод 2 е законен. Ако искате да проверите Метод 1, предлагам ви да покажете разказа на представител на вашата банка“.

Ролингс, както се разбираше допълнително, беше името на главния герой. Самият разказ имаше напълно суров вид, претрупан и разточен; действащите лица изобщо не бяха обрисувани както трябва и той можеше да послужи единствено като средство за обяснение на Метод 1. Самият метод се отнасяше до продължаване кредитите на притежатели на чекови сметки — една от тези операции, при които банката поощрява притежателите на чекови сметки да попълват чекове, без да имат необходимите средства. И банката продължава кредитите. Никакви официални документи. Никакви бележки. (Неодобрението на автора към този вид сделки се чувствуваше недвусмислено.)

Първият импулс на мис Мартин беше незабавно да върне разказа, придружен с учтиво написан отказ. (Тя никога не употребяваше безсърдечните печатни бланки за тази цел.) Но убедителното описание на метода я разтревожи. Прикачи с кламер бележка към ръкописа, изрисува голяма грозна въпросителна върху него и го прехвърли на редактора. На следващия ден ръкописът ѝ беше

върнат с допълнителна забележка: „Невероятен боклук, но планът изглежда правдоподобен. Защо не се консултирате с Франк Уордъл?“.

Франк Уордъл беше заместник-председател на банката, обслужваща издателя на мис Мартин. Тя уреди да обядват заедно, връчи му писмото и ръкописа и се зае да коригира шпалти, докато той ги прегледа. Погледна го едва когато чу как шумно пое въздух. Лицето му беше зеленикавобяло.

— Осъществимо ли е? — попита тя.

— Не съм съвсем сигурен — отвърна заместник-председателят с разтреперан глас. — Трябва да се посъветвам с някого от Отдела за чекови кредити. Но мисля, че е осъществимо.

Все пак не беше сигурен.

— Господи, това може да ни струва милиони. Вижте какво, нали нямате намерение да го публикувате? Искам да кажа, ако това попадне в ръцете на широката публика...

Мис Мартин не беше във възторг от интелекта на банковите служители, затова отговори уклончиво.

— Върху него трябва да се работи много — каза тя. — Не сме решили какво да го правим.

Банковият служител отмести чинията си.

— Освен това тук пише, че има и друг метод — Метод 2. Ако и той е подобен на първия, цялата банкова система може да бъде разстроена.

След малко обаче го осени нова мисъл.

— Озаглавил е разказа „Три начина за обир на банка“. Значи има и Метод 3. Това е ужасно! Не, не, не можем да ви позволим да го публикувате, трябва да се срещнем незабавно с този човек.

За съжаление подобен подход към Едуина Мартин беше съвсем не на място и тя протегна ръка към писмото и ръкописа.

— Това ще решим ние — заяви тя с леден глас.

Едва след като ѝ изтъкна като претекст всички катастрофални потенциални щети за икономиката на страната, тя му разреши да отнесе ръкописа в банката. Уордъл беше толкова разтревожен, че забрави да плати сметката за обяда.

След няколко часа ѝ се обади по телефона.

— Имахме спешно заседание — уведоми я той. — Хората от Отдела за чекови кредити смятат, че Метод 1 може да бъде приложен

успешно. Освен това вероятно е напълно законен, но дори и да не е, ще сме принудени да похарчим милиони долари за съдебни дела. Вижте какво, мис Мартин, настояваме да купите разказа и да прехвърлите на нас авторското право. Ще може ли обаче това да ни гарантира, че той няма да продаде разказа си на някой друг?

— В случая, да — отвърна тя. — Но нищо не би могло да му попречи да напише нов разказ за същия метод.

Спомняйки си обаче как беше забравил да плати сметката за обяда, тя не изпита никакво желание да бъде любезна и отзивчива към него.

— По принцип не купуваме материали, които не възнамеряваме да публикуваме.

Но след един безпрецедентен сблъсък между комисията на Градската банкова асоциация, свикана на свръхспешно заседание, и издателят беше решено разказът на Нейтън Уейт да бъде купен и ръкописът да бъде заключен в най-дълбокия сейф на най-голямата банка. В интерес на националната икономика.

Мис Мартин реши, че „икономика“, тоест „пестеливост“, е подходяща дума.

По време на споровете един гущероподобен стар капиталист, притежател на десетки милиони долари, повдигна въпроса за заплащането на разказа на Нейтън Уейт.

— Мисля, че наистина трябва да го откупим — изгруктя той. — Колко струват подобни разкази?

На мис Мартин й беше добре известно, че този автор няма публикации, нито „име“ и посочи една цифра.

— Разбира се — добави тя, — тъй като разказът никога няма да бъде публикуван, няма да имаме приходи в чужда валута или хонорари, ако бъде включен в някоя антология, да не говорим, че не може да бъде използван като сценарий за филм, нито да бъде откупен от телевизията. — Гуцера видимо потръпна. — Мисля, че е редно да отпуснем на автора по-голяма от обичайната за такива случаи сума.

Гуцера запротестира.

— Не, не. Не може и да се мисли за подобно нещо. В края на краищата дори няма да си върнем тези пари. Пък и ще трябва да откупим и Метод 2, и Метод 3. Не забравяйте това. На всичко отгоре трябва да помислим как да го накараме да не съчинява повече разкази

и да не описва такива методи. Ще трябва да се ограничим с обичайната за такива случаи сума. Нищо допълнително.

Тъй като в Асоциацията членуваха тридесет банки и вноската на всяка от тях за хонорара на един разказ беше по-малко от десет долара, мис Мартин не се разтревожи особено много от изказването на Гущера.

Още същия ден тя изпрати на Нейтън Уейт чек, придружен с писмо. Обясняваше, че на този етап не може да бъде определена точна дата за отпечатването на разказа, но че главният редактор очаква с нетърпение разказите за втория и третия начин за обир на банка. Подписа писмото с отвращение. Знаеше от опит, че за начинаещ автор чекът нямаше никакво значение в сравнение с удовлетворението от публичната изява. А в случая изобщо нямаше да се стигне дотам.

След седмица пристигна писмо, придружаващо ръкописа на „Три начина за обир на банка. Метод 2“. Самият разказ беше пълна катастрофа, но описаният метод отново звучеше убедително. Съгласно предварителната уговорка мис Мартин го занесе в службата на Франк Уордъл. Той го прочете бързо и потръпна.

— Този човек е гений — измърмори той. — Разбира се, има голяма квалификация в тази област...

— Какво искате да кажете? Откъде знаете каква квалификация има? — сопна се Едуина.

Уордъл отвърна небрежно:

— О, ние, разбира се, го проучихме из основи. Наехме една от най-добрите детективски служби веднага след като ми показахте първото писмо. Не може да се каже нищо лошо за него.

Гласът на мис Мартин прозвуча зловещо:

— Да не би да искате да кажете, че сте проучвали мистър Уейт — човек, когото познавате само чрез неговата кореспонденция с нас?

— Разбира се — погледна я Уордъл изненадано. — След като е човек с такива опасни познания. Не можем да разчитаме само на провидението, та освен писането на разкази да не направи и нещо друго. О, не, не можем да оставим тази работа така. Работил е в банка дълги години, разбирате ли. В един малък град в Кънектикът. Уволнили го преди година. Трябвало да намерят място за племенника на председателя на банката. Отпуснали са му пенсия. Десет процента върху заплатата.

— Казахте дълги години. Колко години?

— О, не си спомням. Трябва да погледна в доклада. Мисля двадесет и пет.

— В такъв случай не би трябвало да изпитва огорчение, че е бил освободен от работа — отбеляза тя сухо. И протегна ръка: — Дайте да прочета писмото му.

В писмото, придружаващо втория ръкопис, се изказваше сърдечна благодарност към издателя за приемането на първия разказ и за изпратения чек. В него обаче пишеше: „Предполагам, че сте проверили чрез представителя на вашата банка Метод 1, както ви бях предложил. Надявам се, че ще му покажете и Метод 2, за да сте убедени, че може да се използва. Както споменах и в първото си писмо, почти е сигурно, че той е законен“.

Мис Мартин попита:

— Законен ли е?

— Кой да е законен?

— Метод 2. Това, което току-що четохте.

— Нека да поставим нещата по друг начин. Той не е незаконен. За да бъде наистина незаконен, всяка банка с електронна обработка на материалите трябва да въведе големи промени в начина си на работа. Затова са необходими месеци, а междувременно можем да загубим дори милиони долари повече, отколкото чрез Метод 1. Ужасно нещо, мис Мартин, ужасно нещо.

Метод 2 предизвика паника в адвокатските кантори на Градската банкова асоциация. Постигнато беше единодушно споразумение вторият разказ също да бъде закупен веднага и да бъде замразен завинаги.

Предвид факта, че Метод 3 би могъл да бъде потенциално още по-катастрофален, постигнато беше единодушно споразумение да не се приемат повече разкази от мистър Уейт. (Мис Мартин, която също присъствуваше, попита дали за втория разказ може да бъде заплатена по-голяма сума, тъй като сега, след като вече е получил един чек, мистър Уейт може да се смята за професионален автор. Гуцера изтъкна, че на практика Уейт няма никаква публикация и затова никакви допълнителни разноси не са оправдани.)

Съставиха план. Мис Мартин трябваше да покани господин Уейт да дойде тук от Кънектикът за разговор между автор и редактор.

Всъщност той щеше да бъде изправен пред цяла комисия, специално избрана от Градската банкова асоциация.

— Ще доведем и адвокатите си — заяви Гущера. — Трябва да го сплашим сериозно. Ще го накараме да ни разкаже своя Метод 3. Ще му платим, ако се наложи, и за още един разказ. После ще видим как да го накараме да престане да пише.

Мис Мартин, нейните колеги редактори и притежателят на издателството приеха плана резервирано. Тя отдавна вече съжаляваше, че не отхвърли още веднага първото предложение на Нейтън Уейт. Но най-много я дразнеше отношението на bankerите. Според тях Нейтън Уейт бил само обикновен криминален престъпник.

Свърза се с него по телефона в дома му в Кънектикът и го покани да дойде при тях. Беше решила твърдо, че Градската банкова асоциация ще поеме разноските му, независимо с какви усилия ще трябва да извоюва това.

По телефона гласът му прозвуча изненадващо младежки, със слаб северняшки акцент.

— Имах голям късмет, че успях да продам два разказа един след друг. Много ви благодаря, мис Мартин. Наистина ще се радвам да се срещна с вас. Предполагам, че ще искате да поговорим и за следващия разказ.

Съвестта я гризеше.

— Да, разбира се, мистър Уейт. Метод 1 и Метод 2 са толкова интелигентно измислени, че интересът към Метод 3 е голям.

— Наричайте ме Нейт, мис. А сега искам да ви кажа нещо за Метод 3: извън всякакво съмнение той е напълно законен. Но е и дълбоко честен. В сравнение с Метод 1 и Метод 2 това е отличителната му характеристика. Консултирахте ли се за Метод 1 и Метод 2 с представител на вашата банка? Предполагам, че сте му показали Метод 1, преди да откупите разказа. Чудя се дали Метод 2 му е направил впечатление.

Тя отвърна с половин уста:

— О, той прояви към него наистина голям интерес.

Уговориха подробностите във връзка с посещението му след два дни и приключиха разговора.

Нейтън Уейт се появи в кабинета на мис Мартин точно навреме — дребен мъж, около петдесетгодишен, с блестяща бяла коса,

старомодно сресана на път от едната страна. С лице, обгоряло от слънцето, и живи сини очи, изпъкващи ефектно на този тъмен фон. Поклони се с очарователна изисканост и накара мис Мартин да се почувствува повече от всякога в ролята на Юда. Тя излезе иззад бюрото си.

— Мистър Уейт... — започна тя.

— Нейт.

— Добре. Нейт, изпитвам отвращение от начина, по който се подредиха нещата, и не знам как да ви обясня всичко. Нейт, ние не купихме разказите ви, за да ги публикуваме. Ако трябва да бъде откровена, а вече е крайно време, самите разкази са ужасни. Купихме ги, защото банката... тоест банките... ни помолиха да го направим. Страхуват се, че ако разказите бъдат публикувани, хората могат наистина да започнат да прилагат методите ви.

Той се намръщи.

— Казвате, ужасни? Никак не ми е приятно да чуя това. Смятах, че поне Метод 2 не е толкова лош.

Тя сложи ръка на рамото му в изблик на симпатия, но видя, че той всъщност се усмихва.

— Разбира се, че са ужасни — подхвана той, — съзнателно ги написах така. Хващам се на бас, че това е не по-малко трудно, отколкото да се напише нещо прилично. Значи bankerите разбраха, че методите могат да бъдат приложени успешно, а? Не се учудвам. Много мислих върху тях.

— А още по-голям интерес изпитват към Метод 3 — каза тя. — Искат да се срещнете днес следобед, за да обсъдите как могат да закупят следващия ви разказ. Всъщност искат да ви платят, за да не го пишете. Или да напишете нещо друго — добави тя.

— Няма да е голяма загуба за литературния свят. С кого трябва да се срещнем? С Градската банкова асоциация? С Дъртака, който прилича на крокодил?

Мис Едуина Мартин, със силно развито чувство за интрига, след като беше изчала хиляди детективски разкази, отстъпи крачка назад.

— Вие знаете всичко — погледна го тя обвинително.

Той поклати глава.

— Не всичко. Но предполагах нещо подобно. Разбрах, че нещата наистина се развиват така, както исках, когато наеха една детективска

служба да ме проучва.

— Нямаха право да го вършат — заяви тя гневно. — Искам да знаете, че ние нямаме нищо общо. Научихме го много по-късно. Освен това аз няма да присъствавам на вашата среща. Искам да се отърва окончателно от цялата тази работа. Позволете им да откупят следващия ви разказ.

— Но аз искам да дойдете и вие — настоя той. — Може да се разведриете.

Мис Мартин се съгласи, при условие че той ще настоява за повече пари, отколкото нейният издател му е заплащал досега.

— Всъщност наистина имам намерение да поискам малко повече — призна й той, — особено след като, както разбирам, проявяват голям интерес към Метод. 3.

Докато обядваха, Уейт й разказа някои неща за банковата си кариера и още повече за живота си в един малък град в Кънектикът. И тя разбра, че този прям обикновен човек е любител математик с голяма известност. Капацитет по кибернетика и уважаван астроном.

На чашка кафе той сподели и някои неща от личната си философия.

— Изобщо не се разтревожих, когато ме уволниха от банката — каза той. — Практиката незаконно да се облагодетелствуват членове на шефски семейства няма да бъде преустановена. Мисля, че бих могъл да стана магнат на банка в голям град. Но се задоволявах, че печеля горе-долу добре, а така ми оставаше време да се занимавам с нещата, които предпочитам да върша. По принцип съм мързелив. Съпругата ми почина няколко години след като се оженихме и нямаше кой да ме поощрява да се издигам повече, отколкото ми се искаше. Освен това работата в малка банка в малък град е по-специфична. Човек знае проблемите на хората, парите им и така нататък и може от време на време да си позволи да наруши някои разпоредби, за да им помогне. В този смисъл банковият служител има същия авторитет като градския лекар. — Уейт спря за миг. — Но вече не е така. Всичко се реорганизира, електронизира и дехуманизира. Вече няма банкови служители в стария смисъл на думата. Има финансови служители, повече или по-малко част от корпорация, подчинена на директорски съвет. Длъжни са да изпълняват строги разпоредби, ограничаващи възможностите им да се съобразяват с човешкия фактор.

Като хипнотизирана мис Мартин направи знак да донесат още кафе.

— Например, когато се попълва формуляр за ЕЛОГ — продължи той. — По-рано човек влизаше в банката и попълваше във формуляра името си, адреса си и сумата, която иска да внесе. Така човек добива самочувствие, което е добре за него. „Името ми е Джон Доу, изкарах тези пари, ето къде живея, моля да ми ги спестите“. Предаваше ги на касиера, казваше довиждане и всичко приключваше.

Нейт си сложи захар в кафето.

— Не след дълго изобщо няма да има касиери. В повечето банки вече не се попълват формуляри за влогове. Връчват ти електронно обработена влогова карта с името ти и с номер. Единственото, което се иска от тебе, е да попълниш датата на вноската и сумата. Средствата, спестени от съкращаването на чиновници, харчат после за идиотски телевизионни реклами. Именно една такава телевизионна реклама на някаква банка ме вдъхнови да напиша тези разкази.

Мис Мартин се усмихна.

— И просто сте ни използвали, Нейт. — Усмивката ѝ угасна. — Но дори и да ги държите в ръцете си с разказа за вашия Метод 3, няма да им навредите с нищо, освен че може да ги засегнете малко. Няма да платят от джоба си, макар че и няколко хиляди долара са нищо за тях.

Той каза тихо:

— Най-важното е да ги накарам да разберат, че всяка механизирена система, сътворена от човек, може да бъде надхитрена от човек. Ако мога да ги накарам да схванат, че човешкият фактор не трябва да се пренебрегва, ще се чувствавам напълно удовлетворен. А сега ми се струва, че трябва да тръгваме за срещата.

Доскоро мис Мартин се безпокоеше много за Нейтън Уейт, но изведнъж се успокои. Нейт би могъл да бъде достоен противник и на дузина Гуцери.

Цялата дванадесетчленна комисия на Градската банкова асоциация начело с Гуцера и още толкова адвокати вече ги очакваха.

Влизайки в залата, Нейтън Уейт кимна за поздрав. Гуцера попита:

— Вие ли сте Уейт?

Нейт отвърна тихо:

— Мистър Уейт.

Млад адвокат с безукорно ушит сив костюм заговори пръв.

— Става дума за разказите, които сте написали и за които ви платихме. Нали разбирате, че вашите така наречени методи са незаконни?

— Синко, участвувал съм в съставянето на банковите закони в моя щат и от време на време сътруднича и на Управлението за държавен резерв. С удоволствие бих обсъдил с вас банковите закони.

Друг по-възрастен адвокат се обади гневно:

— Млъкни, Анди.

После се обърна към Нейт.

— Мистър Уейт, не сме сигурни дали първите ви два метода са незаконни, или не. Но разбираме добре, че подлагането им на проверка ще ни струва много пари и много неприятности, като междувременно, ако само един от тях попадне в ръцете на широката публика, това би ни причинило неизчислими щети и загуби. Искаме гаранции, че подобно нещо няма да се случи.

— Вие купихте разказите за първите два метода. Искам да ви уверя, че по принцип имам репутацията на почтен човек. И както би се изразила мис Мартин, не възнамерявам да използвам отново същите теми.

Сивият костюм отбеляза цинично:

— Може би не тази седмица. Но следващата? Въобразявате си, че ни държите върху буре с барут?

По-възрастният адвокат пак го сгълча:

— Казах да млъкнеш, Анди! — И отново се обърна към Нейт: — Казвам се Питър Харт — представи се той. — Извинявам се за думите на моя колега. Приемам, че сте почтен човек, мистър Уейт.

Този път Гущера го прекъсна:

— Това няма значение. Какво можете да ни кажете за Метод 3, за третия начин за обир на банка? И той ли е така коварен като първите два?

Нейт отговори спокойно:

— Вече казах на мис Мартин, че „обир“ не е точната дума. Метод 1 и Метод 2 са неетични, вероятно направо незаконни методи за присвояване на пари от една банка. Но за Метод 3 няма никакво съмнение, че е напълно съобразен със закона. Давам ви честната си дума за това.

Дванадесетте банкери и дванадесетте адвокати заговориха едновременно. Гущера успокои атмосферата, вдигайки ръка.

— Искате да кажете, че този метод може да се приложи също така успешно, както и първите два?

— Сигурен съм в това.

— Тогава ще го купим. Ще ви платим същата цена, каквато получихте за първите два, и дори няма да се наложи да го описвате. Само ни кажете какво представлява. И веднага ще ви броим петстотин долара срещу обещанието никога вече да не пишете разкази.

Гущера потъна в креслото си, преизпълнен с възхищение от собствената си щедрост. Питър Харт изглеждаше отвлечен.

Нейтън Уейт поклати глава.

— Нося един документ — рече той. — Съставен е от най-добрия адвокат в моя щат. Добър мой приятел. Ще се радвам, ако мистър Харт го прегледа. Идеята му е вашата асоциация да ми плаща по 25'000 долара годишно до края на живота ми, като тези вноски бъдат продължени след това за вечни времена в полза на различни благотворителни организации, които ще бъдат упоменати в завещанието ми.

Настъпи страшна олелия. Мис Мартин изпита желание да поздрави Нейт и забеляза усмивка на възхищение върху лицето на Питър Харт.

Нейт изчака търпеливо да стихне вълнението. Когато отново стана възможно да говори, той продължи:

— Това са твърде много пари за един разказ. Ето защо, както се предлага и в договора, аз мога да изпълнявам ролята на консултант на Градската банкова асоциация, да речем, консултант по въпросите на човешките отношения. Тази титла звучи добре. И тъй като ще бъда консултант и естествено ще бъда много зает, няма да имам време да пиша разкази. Това условие също влиза в договора.

Сивият костюм скочи от стола си, принуден да крещи, за да привлече вниманието на присъстващите.

— А какво представлява Метод 3? Обяснен ли е той в договора? Трябва да знаем какво представлява Метод 3!

Нейт кимна в знак на съгласие.

— Ще ви го обясня веднага след като бъде подписан договорът.

Питър Харт вдигна ръка, за да възцари тишина.

— Ако нямате нищо против, изчакайте отвън, мистър Уейт, бихме искали да обсъдим договора помежду си.

Нейт излезе заедно с мис Мартин.

— Бяхте великолепен — не можа да прикрие възхищението си тя. — Смятате ли, че ще го приемат?

— Сигурен съм. Могат да оспорят само точка седма, тя ми дава право да одобрявам или да не одобрявам телевизионните рекламни филми на банкова тематика. — И очите му светнаха. — Но те са толкова изплашени от Метод 3, че ще приемат дори и това.

След пет минути Питър Харт ги извика да влязат и те се изправиха пред една вече притихнала комисия.

— Решихме, че асоциацията наистина има голяма нужда от консултант по въпросите на човешките отношения — обяви тържествено той. — Мистър Грейвс — и Харт кимна към почти безжизнения Гуцер — и аз подписахме договора от името на Градската банкова асоциация. Между другото искам да подчертая, че договорът е великолепно оформен, няма никакви възможности да се намерят вратички за хитруване. Остава само да го подпишете и вие.

Сивият костюм се изправи отново и извика:

— Момент, моля! Той все още не ни е разказал за Метод 3!

Нейт пое договора.

— О, да — промърмори той, след като го подписа. — „Три начина за обир на банка, Метод 3“. Е, всичко е наистина съвсем просто. Това беше Метод 3.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.